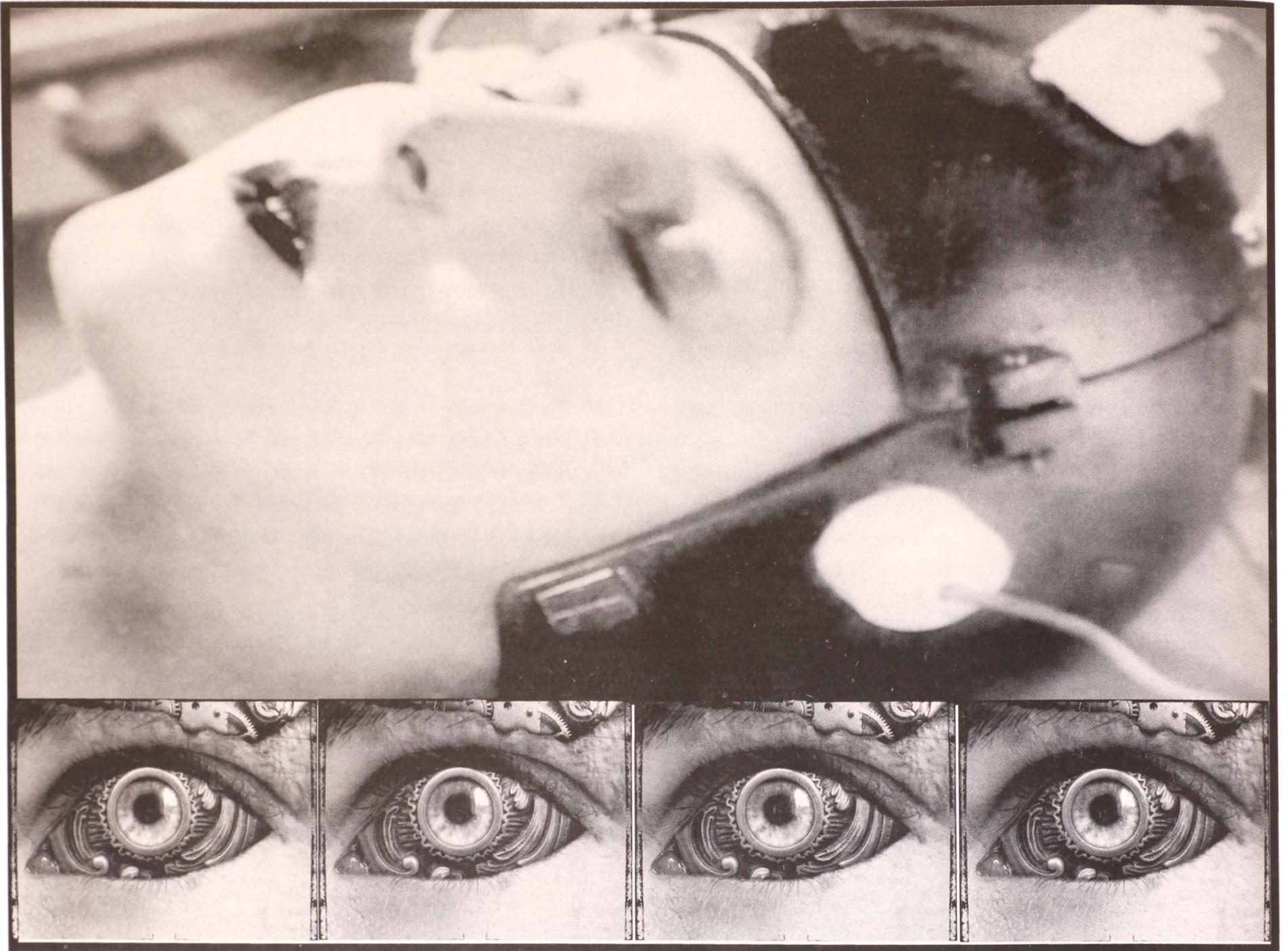

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ: ΟΥΤΟΠΙΑ Ή ΕΦΙΑΛΤΗΣ;

ΔΟΜΝΑ ΠΑΣΤΟΥΡΜΑΤΖΗ

Η Δόμνα Παστουρματζή είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στον Τομέα Αμερικανικής Λογοτεχνίας και Πολιτισμού του Τμήματος Αγγλικής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διδάσκει στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τομέα μαθήματα Αμερικανικής λογοτεχνίας, λογοτεχνικής κριτικής, φεμινιστικής θεωρίας και όψεις του μεταμοντερνισμού. Οι περισσότερες δημοσιεύσεις της επικεντρώνονται στην επιστημονική φαντασία. Το τελευταίο βιβλίο της έχει τον τίτλο, *Biotechnological and Medical Themes in Science Fiction* (2002).
pastourm@enl.auth.gr

Τα τελευταία τριάντα χρόνια έχει αναδυθεί στην καπιταλιστική Δύση μια νέα κοσμική λατρεία που ονομάζεται τεχνοεπιστήμη. Επιθετικά αντι-ανθρωποκεντρική, υπέρμετρα τεchnοφιλική, με προνομιακή αυθεντία στον εντοπισμό αληθειών και τη γνωστική κατανόηση του φυσικού κόσμου, η τεχνοεπιστήμη καυχιέται πως έχει αποθυμοποιήσει σχεδόν τα πάντα και πως έχει συμβάλλει στη σταδιακή απαγκίστρωση του ανθρώπινου μυαλού από την αυταπάτη, τον σκοταδισμό και τη δεισιδαιμονία. Οι ρίζες αυτής της εγκόσμιας λατρείας βρίσκονται στις Η.Π.Α., οι οποίες αυτοπροσδιορίζονται ως ο κατεξοχήν τεχνολογικός παράδεισος του πλανήτη και «η πιο αισιόδοξη χώρα του κόσμου».¹ Εμποτισμένη με ένα κραταιό τεχνολογικό ντετερμινισμό για πάνω από δύο αιώνες, η αμερικανική κουλτούρα έχει συνδέσει την τεχνολογία με τον μονόδρομο της υλικής προόδου, με τις πρωτοποριακές κοινωνικές αλλαγές και με το όραμα της ανθρώπινης τελειότητας. Η λαϊκή συνείδηση έχει εθιστεί στην τεχνοκρατική αντίληψη ότι η τεχνολογία είναι μια ανεξάρτητη δύναμη στην ιστορία –με ρόλο αυτόνομο– και ότι παρέχει τεchno-λύσεις στα βιοκοινωνικά και πολιτικά προβλήματα. Στις δεκαετίες

του 1950 και 1960, τα σλόγκαν –«η πρόοδος είναι το πρωτεύων προϊόν μας» και «για έναν καλύτερο βιοτικό επίπεδο διαμέσου της Χημείας»– έγιναν αναπόσπαστα συστατικά του αμερικανικού ονείρου και εντάχθηκαν στις θεμελιώδεις αρχές του αμερικανικού τρόπου ζωής. Οι Η.Π.Α. αυτοανακηρύχθηκαν «τεχνολογική κοινωνία»² και ασπάστηκαν τη γραμμική πορεία των εφευρέσεων ως το εκέγγυο της ευημερίας. Αγκάλιασαν δε την τεχνοεπιστήμη ως πανάκεια και ως τροφοδότρια των ζωτικών αναγκών.

Ως μια κοινωνία με ακόρεστη δίψα για νεότητα και ταγμένη στην εξάλειψη του θανάτου, οι Η.Π.Α. σήμερα πρωτοστατούν στην έλευση μιας ανθρωπογενούς, αποκαλυπτικής κοσμογονίας που ονομάζεται Singularity (Μοναδικότητα), η δρομολόγηση της οποίας είναι ορατή σε όσους έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την συνεχώς εξελισσόμενη με μαθηματική πρόοδο ταχύτητα της τεχνολογικής ανάπτυξης. Είναι γνωστό ότι «οι Αμερικανοί πάντα έδειχναν μια ακατανίκητη έλξη σε υποσχέσεις μακροχρόνιας νεότητας και εύρωστης υγείας».³ Η εποχή του γονιδίου και της βιοτεχνολογίας υπερμεγέθυνε τις φαντασιώσεις και τις ορέξεις αυτών που αναζητούν ένα «παραδεισένιο μέλλον μετουσίωσης»⁴ και ένα αγέραστο, άφθαρτο, και πειθαρχημένο τεχνοσώμα.

Το ζητούμενο στο σύγχρονο τεχνοπολιτισμό made-in USA «δεν είναι μόνο η αιώνια ζωή, αλλά μια καλύτερη ζωή» και συγκεκριμένα «η βιο-ουτοπία των ονείρων της επιστημονικής φαντασίας».⁵ Ενδεικτικός είναι ο ισχυρισμός του συγγραφέα Kim Stanley Robinson, ότι οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις σε όλα τα μέτωπα έχουν συνδράμει στη μεταμόρφωση ολόκληρης της κοινωνικής πραγματικότητας σε ένα γιγάντιο μυθιστόρημα επιστημονικής φαντασίας, το οποίο γράφουμε όλοι μαζί στη μεγάλη συνεργασία που ονομάζουμε ιστορία.⁶ Ως ένα μαζικό όνειρο που αντανakλά και διαμορφώνει τον εθνικό τρόπο σκέψης, η επιστημονική φαντασία τρέφει την υπερηφάνεια των Αμερικανών για την τεχνολογική υπεροχή της χώρας τους. Συγχρόνως αναπαράγει την ιδεολογία της τεχνοκρατίας και την κατακτητική στάση της ενάντια στη φύση. Η επισήμανση του Umberto Eco ότι «η αμερικανική φαντασία απαιτεί το πραγματικό, αλλά για να το αποκτήσει, πρέπει να χαλκεύσει το απόλυτο ψεύτικο» συμπυκνώνει την τεχνοκρατική αμερικανική σκέψη που επευφημεί την επιστημονική γνώση και την τεχνολογική δύναμη όχι ως απλές επιδράσεις στην πραγματικότητα αλλά ως κύριοι παράγοντες που την ορίζουν.⁷ Το νέο αμερικανικό τεχνο-όραμα είναι η κατασκευή βιονικών σωμάτων και ο απόλυτος έλεγχος της ζωής και του θανάτου, δηλαδή μια τεχνοεπιστημονική βιοεξουσία. Η επαναδημιουργία της ανθρωπότητας από τον άνθρωπο –αν και κατεξοχήν ιδέα της επιστημονικής φαντασίας– έχει σαγηνεύσει πολλούς επιστήμονες. Με ενθουσιασμό προσπαθούν να μας πείσουν ότι η νέα μεθόριος είναι η βιολογία μας, η κατάκτηση της οποίας είναι το αναπόφευκτο πεπρωμένο του ανθρώπου: «το να

ξαναφτιάξουμε τους εαυτούς μας αποτελεί την έσχατη έκφραση και πραγμάτωση της ανθρώπινης φύσης»,⁸ διατείνεται ο Gregory Stock.

Αρκετά από τα πρόσφατα τεχνολογικά επιτεύγματα καθώς και η επιθυμία για επιμήκυνση της ζωής και για αθανασία υπήρξαν βασικά αποκυήματα της επιστημονικής φαντασίας. Τώρα σηματοδοτούν την πρόθεση του τεχνοπολιτισμού να εξαλείψει τα διαχωριστικά όρια μεταξύ της λογοτεχνικής επινόησης και του επιστημονικού ορατισμού, μεταξύ της φαντασίωσης και της πραγματικότητας. Ειδικά στην Βόρεια Αμερική παρατηρείται μια «βιομανία», η οποία τροφοδοτείται συστηματικά από την κατανάλωση έργων επιστημονικής φαντασίας. Οι μεν τεχνόφιλοι έχουν υιοθετήσει τις απόψεις και τον ενθουσιασμό των υπέρμαχων της τεχνολογικής προόδου (Isaac Asimov, Gregory Benford, Arthur C. Clarke, Robert Heinlein, Brian Stableford, Vernor Vinge). Οι δε ιδεολογικοί αντίπαλοί τους έχουν ανακηρύξει τον *Φράνκενσταϊν* της Mary Shelley και τον *Θαυμαστό Καινούργιο Κόσμο* του Aldous Huxley σε Βίβλο τους.⁹ Οι τεχνοουτοπιστές υποστηρίζουν ότι η ανθρωπότητα είναι «ένα σώμα πεφωτισμένων υποκειμένων των οποίων η συλλογική αποστολή είναι να εισαγάγουν μια ουτοπία απεριόριστου ελέγχου»¹⁰ των πάντων, από τον αόρατο μικρόκοσμο έως τον ασύλληπτο μακρόκοσμο του σύμπαντος. Έχοντας ενστερνιστεί την τεχνολογία ως παράγοντα αλλαγών με ιδιαίτερη ισχύ να μπολιάζει την καθημερινότητα με μη-αναστρέψιμα αποτελέσματα, οι τεχνόφιλοι ανακυκλώνουν τον μύθο πως οι εκάστοτε τεχνο-καινοτομίες ενσαρκώνουν τις αυθόρμητες επιλογές της ανθρωπότητας για ένα βέλτιστο μέλλον. Συνάμα προωθούν το τεχνο-δόγμα, *ex machina libertas*, δηλαδή η τεχνολογία θα μας απελευθερώσει.¹¹

Οι ναοί της τεχνολατρίας είναι τα διάφορα πανεπιστημιακά εργαστήρια, κυρίως τα ιδιωτικά ερευνητικά ιδρύματα και τα βιοτεχνολογικά κέντρα, τα οποία φυτρώνουν σαν μανιτάρια και αναζητούν νεοφώτιστους επενδυτές αλλά και πελάτες με απώτερο στόχο την εμπορευματοποίηση νέων θαυματουργών προϊόντων και υπηρεσιών που θα οδηγήσουν σε μια μακροζωία άνευ ημερομηνίας λήξης. Ειδικά τα αμερικανικά νοσοκομεία έχουν αναλάβει «το ρόλο του επίτιμου καθεδρικού ναού της εποχής μας»¹² και ως βωμοί της τεχνοεπιστήμης επιδεικνύουν με υπερηφάνεια μια σειρά από ιατρικά εργαλεία τελευταίας τεχνολογίας.

Οι στυλοβάτες του τεχνοπολιτισμού είναι όχι μόνο πλούσιοι τεχνοκράτες και φιλόδοξοι μεγαλοεπιχειρηματίες αλλά και εκατοντάδες αφοσιωμένοι ερευνητές, οι οποίοι ανταγωνίζονται αναμεταξύ τους για την πρωτοκαθεδρία. Στις ηγετικές μορφές συγκαταλέγονται νομπελίστες, εφευρέτες, επιστημόνες-γκουρού και μελλοντολόγοι, τα οράματα και οι προβλέψεις των οποίων αποτελούν μια αναδυόμενη προφητεία για το μέλλον της ανθρωπότητας, με κύριο χαρακτηριστικό την ουτοπική ρητορική. Αυτοί οι επιφανείς τεχνο-από-

στολοι έχουν αναλάβει να οριοθετήσουν το μονοπάτι μέσα από το οποίο θα πρέπει να βαδίζει το ανθρώπινο γένος για τους επόμενους αιώνες ώστε να φτάσει στην επερχόμενη δεύτερη Εδέμ, δηλαδή στον επίγειο, παραδεισένιο κήπο της τεχνο-αθανασίας και τεχνο-ευημερίας. Οι ιεροφάντες του μέλλοντος, που συχνά συνεργάζονται με πολιτικά και οικονομικά κέντρα εξουσίας, προετοιμάζουν ιδεολογικά την κοινή γνώμη με άρθρα, βιβλία, διαλέξεις, συνεντεύξεις, συνέδρια, και με κάθε είδους δραστηριότητες, ώστε στην πλειοψηφία της να είναι θετικά προσκείμενη στις επιστημονικές εξελίξεις και τις νέες τεχνολογικές εφαρμογές. Τα τεχνοεπιστημονικά θαύματα που ευαγγελίζονται διαχέονται σχεδόν καθημερινά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το κλίμα που συνοδεύει την επικείμενη σωτηρία των ανθρώπων από τα βάσανα, τις αρρώστιες και το θάνατο –κακά στα οποία τους έχει καταδικάσει η φύση εξαιτίας της ανεπαρκούς βιολογίας τους και της θνητής υπόστασής τους– είναι ένα κλίμα υπέρμετρης αισιοδοξίας και συναισθηματικής ανάτασης.

Για να τελεσφορήσει η εδραίωση του νέου λατρευτικού συστήματος, το οποίο βασίζεται όχι σε μεταφυσικά «φούμαρα» και ανόητες δοξασίες αλλά σε μια καθαρά εκλογικευμένη θεώρηση της ζωής και του σύμπαντος, πρέπει να κατατροπωθεί ο μεγάλος αντίπαλος (ή ο παλιός, γνώριμος εχθρός), τουτέστιν οι καθιερωμένες θρησκείες, και ως κοινωνικοί θεσμοί και ως αντίπαλα συστήματα ιδεών και ως κώδικες ηθικής. Η ταύτιση του μεταφυσικού συναισθήματος με τον συντηρητισμό, τον φονταμενταλισμό και τον παραλογισμό βολεύει πολύ τους τεχνοκράτες, οι οποίοι αγωνίζονται σθεναρά να μονοπωλήσουν την επιρροή που έχουν οι ιδέες στο νου των μορφωμένων καταναλωτών. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του νομπελίστα Χημείας, Herbert A. Hauptman: «η πίστη στο μεταφυσικό, ειδικά η πίστη στο Θεό, είναι ασύμβατη με την καλή επιστήμη, και αυτό το είδος της δοξασίας είναι καταστρεπτικό για την ευημερία του ανθρώπινου είδους».¹³ Στο ίδιο μήκος κύματος βρίσκεται και η άποψη του νομπελίστα Φυσικής Steven Weinberg: «νομίζω ότι μια από τις μεγαλύτερες ιστορικές συμβολές της επιστήμης είναι η αποδυνάμωση της επιρροής της θρησκείας. Αυτό είναι καλό πράγμα».¹⁴ Σε πρόσφατη μελέτη του ο διαπρεπής παλαιοντολόγος Gregory S. Paul διατείνεται ότι η θρησκευτική πίστη βλάπτει σοβαρά τις κοινωνίες, την υγεία και την ισορροπία των ανθρώπων.¹⁵ Τον χορό συνοδεύει ο Σλοβένος φιλόσοφος Slavoj Zizek, ο οποίος ισχυρίζεται ότι με την «αποκατάσταση της αξιοπρέπειας του αθεϊσμού» θα «αποφύγουμε την παγίδα» να δρούμε πάντα σύμφωνα με τους όρους μιας θεϊκά επιβραβεύσιμης συμπεριφοράς.¹⁶ Εν κατακλείδι, οι διαμεσολαβητές του τεχνοπολιτισμού χαρακτηρίζουν την πίστη στο υπερφυσικό ως «πλάνη» και τον θρησκευτικό σεβασμό ως αναχρονιστική νοοτροπία. Με ορθολογικούς ελιγμούς προσπαθούν να σώσουν τον κόσμο από τον «ιό της θρησκείας», γενικά να τον απαλλάξουν από

το «δεκανίκι»¹⁷ της θεοσέβειας. Η αποστολή τους είναι διττή: υπεράσπιση της τεχνοεπιστήμης και διάδοση του αθεϊσμού, μιας πίστης απόλυτα συμβατής με την επικείμενη τεχνοκοσμογονία.

Την μοντέρνα λατρεία του αθεϊσμού σε ένα παγκοσμιοποιημένο χωριό προέβλεψε η διορατική πένα του Huxley από τη δεκαετία του τριάντα. Στο μυθιστόρημα, *Θαυμαστός Καινούργιος Κόσμος* (1932), ο Μουσταφά Μοντ, ένας από τους δέκα παγκόσμιους κυβερνήτες, ισχυρίζεται ότι σε ένα εξαιρετικά υπερ-αναπτυγμένο, τεχνοπολιτισμό δεν υπάρχει θέση για απαρχαιωμένες θρησκείες που έχουν χάσει πλέον τη χρησιμότητά τους. Λέει συγκεκριμένα: «Υπήρχε κάτι που ονομαζόταν Χριστιανισμός». «Υπήρχε κάτι που λεγόταν Θεός». «Υπήρχε κάτι που λεγόταν ψυχή και κάτι που ονομαζόταν αθανασία».¹⁸ Για την κοινωνία που διαθέτει μακροχρόνια νεότητα και υλική ευημερία η πίστη στο Θεό είναι περιττή. Αυτό που θα πρέπει όμως να αναλογιστούμε είναι αν η ανεξαρτητοποίησή μας από το Θεό συνεπάγεται την εξάρτησή μας από μια μεσσιανική τεχνοεπιστήμη και από μια τεχνοελίτ με προσωπική βιοπολιτική ατζέντα.

Υποσκάπτοντας επίμονα και συστηματικά την μονοθεϊστική κοσμοθεωρία ως προς την ερμηνεία της ύπαρξης, του νοήματος, και του προορισμού του ανθρώπινου γένους, οι επιφανείς διανοούμενοι της Δύσης αγωνίζονται να μας πείσουν ότι η τεχνο-υλιστική «πρόοδος» είναι ο μονόδρομος που οδηγεί στην απόδρασή μας από την θεοκεντρική φυλακή. Από την μια μεριά εξυψώνουν την επιστημονική σκέψη ως υπέρτατη έκφραση μιας αντικειμενικής λογικής που οδηγεί στην απόκτηση αληθινής γνώσης και από την άλλη υποβαθμίζουν την θρησκεία σε εργαλείο χειραγώγησης των ανθρώπων και εξουσιασμού του μυαλού. Διαχρονικά ανάμεσα σε αυτούς που έστρεψαν τα πυρά τους κατά της «αποχαυνωτικής» πίστης είναι ο Sir James Frazer, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι η θρησκεία είναι ένα παρηγορητικό υπνωτικό μπροστά στην απειλή του θανάτου, ο Marx που ονόμασε την θρησκεία το «όπιο των μαζών», ο Freud που την χαρακτήρισε συλλογική ψύχωση, και ο μεγάλος εκτελεστής Nietzsche με την περιβόητη φράση του «Ο Θεός πέθανε!». Τον αδυσώπητο πόλεμο συνεχίζει ο σύγχρονος τεχνο-ευαγγελιστής, φυσικός και συγγραφέας επιστημονικής φαντασίας, Gregory Benford. Μιλώντας στην αδελφότητα των τεχνο-ζηλωτών, καταγγέλλει ότι η θρησκεία είναι μια βιομηχανία αφοσιωμένη στο κήρυγμα του θανάτου, με εμπορεύσιμο μήνυμα την υπόσχεση για αιώνια ζωή στον παράδεισο. Είναι καιρός να αποδράσουμε από τις παρωχημένες προκαταλήψεις και να βουτηχτούμε στην τεχνο-έκσταση, υποστηρίζει ο Αμερικανός. «Η δική μας είναι η πρώτη ορθολογική λύση στο πρόβλημα του θανάτου, η αθεολογική λύση».¹⁹

Είναι προφανές ότι στην νέα Χρυσή Εποχή που οραματίζονται οι τεχνο-ουτοπιστές δεν υπάρχει χώρος για μεταφυσικές ανησυχίες και υπερβατικά πιστεύω, αφού η τεχνοεπι-

στήμη έχει αναλάβει τον ρόλο του σοφού καθοδηγητή και του προμηθευτή της τελειότητας. Επιπρόσθετα οι πρωτοπόροι της ρομποτικής και της πληροφορικής καλλιεργούν με θέρμη την προφητεία ότι η τεχνητή νοημοσύνη αποτελεί το επόμενο εξελικτικό στάδιο και ότι ο Robo sapiens θα είναι ο διάδοχος του Homo sapiens. Με βάση την καρτεσιανή ρήση «σκέφτομαι άρα υπάρχω», το τεχνο-δόγμα ορίζει τον εγκέφαλο σε έδρα του ό,τιδήποτε είναι αυτό που εκλαμβάνεται ως ανθρώπινη υπόσταση ή συνείδηση. Με την συνδρομή της υλιστικής θεωρίας και του μηχανιστικού μοντέλου, η ζωή εκλαμβάνεται ως μηχανισμός, το σώμα ως ένσαρκο δοχείο με μηχανιστικές ιδιότητες, και ο εγκέφαλος ως ένα χάρντγουερ που φιλοξενεί ένα πολύτιμο σόφτγουερ (το μυαλό). Με άλλα λόγια το ανθρώπινο πλάσμα προσδιορίζεται κυριολεκτικά ως μια βιολογική μηχανή. Δεν υπάρχει τίποτα το μοναδικό ή ιερό στην ανθρώπινη φιγούρα. Για την υπερτίμηση του ανθρώπου φταίει η θρησκεία. Το μεταμοντέρνο σκεπτικό έχει αντικαταστήσει την έννοια «ουσία» με την έννοια «διαδικασία» ως το κλειδί της ζωής και αμφισβητεί ανοιχτά την ύπαρξη μιας αθάνατης ψυχής. Ως κάτι που «δεν μπορεί να μετρηθεί με επιστημονικές μεθόδους», η ψυχή αποκαλείται «εφήμερη».²⁰ Στην δεκαετία του 1990, μπήκε και η επιστημονική σφραγίδα όταν ο Francis Crick ανακοίνωσε πως η ψυχή δεν είναι τίποτα άλλο από μια ομάδα νευρώνων και το πνεύμα ένα απλό συστατικό του μυαλού.²¹ Εν ολίγοις, η ψυχή και το πνεύμα δεν είναι παρά επιφαινόμενα της ύλης. Γίνεται κατανοητό λοιπόν, γιατί ορισμένοι αποκαλούν τους τεχνο-επιστήμονες «νευροθεολόγους».²² Σε αμιγώς τεχνο-ουτοπικούς κύκλους η χειροτόνηση των νοησιαρχικών «ειδικών» στα διάφορα επιστημονικά πεδία ως άξιοι θαυματοποιοί που θα μας προμηθεύσουν με μια απτή αιώνια ζωή έχει ολοκληρωθεί.

Παράλληλα, η αμφίθυμη στάση της σύγχρονης δυτικής ιατρικής απέναντι στον θάνατο έχει οδηγήσει σε ένα εθελούσιο στρουθοκαμηλισμό. Πολλοί Αμερικανοί (ίσως και Ευρωπαίοι) αρνούνται να αποδεχτούν την θνητότητα ως «φυσικό» χαρακτηριστικό του ατόμου και να μιλήσουν για το αναπόφευκτο τέλος χωρίς περιστροφές και ευφημισμούς. Αντίθετα, καλλιεργούν την αυταπάτη ότι ως ευφυή όντα μπορούμε να ελέγξουμε τις προθανάτιες διαδικασίες και να διαχειριστούμε τον θάνατο ιατρικά. Αυτή η αρνητική στάση προς την θνητή φύση του ανθρώπου σε συνδυασμό με την φιλοδοξία της ιατρικής να ελέγχει τεχνολογικά τις βιολογικές λειτουργίες του καθενός, έχει οδηγήσει σε ένα σύστημα ιατρικής φροντίδας που βασίζεται «στην φαντασίωση ότι το να πεθάνουμε είναι κατά κάποιο τρόπο προαιρετικό».²³ Η εστίαση στην ζωή και ο εθισμός στην ιδέα ότι χάρη στην τεχνοεπιστήμη έχουμε την δυνατότητα να βγούμε νικητές από την μονομαχία με τον Χάρο επισκιάζουν την αλήθεια ότι οι γνώσεις μας για τα μυστήρια της ζωής και του θανάτου είναι μηδαμινές. Αν και «το να μελετάς τον θάνατο είναι σαν να μελετάς μια μαύρη τρύπα», αφού «η ίδια η δια-

δικασία αψηφά την ικανότητα μας να την αναλύσουμε»,²⁴ οι τεχνο-ευαγγελιστές έχουν βάλει σκοπό να νικήσουν τον θάνατο και να παρέχουν στους μελλοθάνατους θνητούς την σωτηρία από την αναπόφευκτη ρευστοποίησή τους σε στάχτη του νεκροταφείου.

Ενταγμένοι σε μια υπερκαταναλωτική κουλτούρα που στηρίζεται στον έντονο ανταγωνισμό και την στιγμιαία ικανοποίηση ατομικών επιθυμιών, αρκετοί επιστήμονες έχουν επιδοθεί σε έναν βιολογικό αγώνα δρόμου για την παραγωγή μαγικών ελιξιρίων και θαυματουργών «σφαιρών». Για παράδειγμα ο ιδρυτής της Geron και πρόεδρος της βιοτεχνολογικής εταιρείας Advanced Cell Technology, Michael West, διατείνεται ότι «όλοι μας θα γίνουμε αθάνατοι». Ως επιστημονικό ίνδαλμα της μεταπολεμικής γενιάς των baby boomers, ο West έχει αναλάβει την αποστολή διάσωσης των ανθρώπων. Λέει λοιπόν: «Ο θάνατος είναι ψευτοπράμα. Η Ζωή είναι καλή. Αλλάξτε το μοντέλο. Διάολε, όχι δεν θα αποδημήσουμε -ποτέ!».²⁵ Με συγχρονισμένες κινήσεις, ο West αποκηρύσσει την γήρανση ως «θανατική καταδίκη», ενώ η Geron αποκαλεί την θνητότητα ως τη «χειρότερη ανθρώπινη αρρώστια».²⁶ Ισχυρίζεται δε ότι έχει εντοπίσει το «κύτταρο της αθανασίας».²⁷ Στο ίδιο μήκος κύματος ο θεωρητικός της νανοτεχνολογίας Robert A. Freitas πρεσβεύει ότι η μεγάλη ηλικία και η γήρανση είναι ασθένειες που πρέπει να θεραπευτούν. Εξοργισμένος με τον θάνατο, αφού τον θεωρεί ως τον μεγαλύτερο ληστή, εκφράζει τον θυμό του με τα εξής λόγια: «Ο θάνατος είναι η μεγαλύτερη καταστροφή που χτύπησε ποτέ την ανθρωπότητα, είναι ένα έλλειμμα 100 τρισεκατομμυρίων δολαρίων ανά έτος, μια διαρκής οικονομική καταστροφή. Θα έπρεπε να ζούμε τουλάχιστον 1.100 χρόνια, με δεδομένο τα επιστημονικά μας κατορθώματα».²⁸

Δεν ισχυρίζομαι ότι σύσσωμη η παγκόσμια επιστημονική κοινότητα συμμετέχει συνειδητά και άκριτα στην άνηση της τεχνολαγνείας. Δεν εθελotuφλώ όμως, στο γεγονός ότι την τελευταία δεκαετία (ειδικά στους τεχνο-δίαιτους κύκλους) η έννοια της αθανασίας έχει επαναπροσδιοριστεί και ο πόλεμος κατά της γήρανσης μαίνεται, με απώτερο στόχο να καταστούν οι Η.Π.Α. το πρώτο «αγέραστο έθνος».²⁹ Επίσης, δεν παραβλέπω το γεγονός ότι οι τεχνο-λάτρες (life-extensionists, bioutopians, transhumanists, extropians, immortalists, cryonicists, resurrectionists, και άλλοι) αγωνίζονται να παντρέψουν φιλοσοφικά συστήματα που βρίσκονται εκτός των γνωστικών πεδίων των θετικών και ιατρικών επιστημών με τις καινοτόμες τεχνολογικές εφαρμογές, σφετερίζοντας ταυτόχρονα θεμελιώδεις έννοιες όπως ζωή, θάνατος, υπόσταση, ψυχή. Οι τεχνο-απόστολοι ανακοινώνουν πως σύντομα θα αναδυθούν πρωτοπόρες επιχειρήσεις που θα μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των πελατών τους πολύ καλύτερα από τα μαγαζιά των εδραιωμένων εκκλησιών και τους προμηθευτές της μεταφυσικής προκατάληψης, που μέχρι τώρα προσέφεραν μόνο «ψευτο-ικανοποιί-

ηση» και τίποτα άλλο.³⁰ Η φόρμουλά τους είναι απλή: εξαλείψτε τον φόβο του αναπόφευκτου θανάτου και ωθήστε την θρησκεία σε πτώχευση.

Στην παγκοσμιοποιημένη ελεύθερη αγορά, η εμπορευματοποίηση της ζωής και του θανάτου είναι ήδη υπαρκτό φαινόμενο. Αυτό που απομένει είναι η εμπορευματοποίηση της βιοσωματικής αθανασίας, αν και έχουν γίνει τα πρώτα βήματα με τις υπηρεσίες που παρέχουν σε υποψήφιους πελάτες οι εταιρείες κρυονικής Alcor Life Extension Foundation, CryoCare Foundation, Cryonics Institute, International Cryonics Foundation, και Trans Time, Inc. Το πάθος που έχει κυριεύσει τους πιστούς της «επανάστασης της υπερμακροβιότητας»³¹ έχει ανοίξει την όρεξη φαρμακευτικών εταιρειών και επιχειρήσεων που ασχολούνται με την κλωνοποίηση, την κρυογονική, την γενετική, την βιονική, με τεχνολογίες αντι-γήρανσης και αναγεννητικής ιατρικής και οι οποίες προσδοκούν τεράστια κέρδη από τις υπηρεσίες τους. Το αποτέλεσμα είναι όχι μόνο μια μανιώδης κούρσα για την πολυπόθητη ήττα του θανάτου, αλλά και η ανάδυση μιας εκκολαπτόμενης «βιομηχανίας της αθανασίας».³² Επιπλέον, δεν μπορώ να μην επισημάνω ότι η επιρροή που ασκείται από κορυφαίους επιστήμονες, τεχνολογικούς κολοσσούς και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στο νου των ανύποπτων πολιτών είναι υπολογίσιμη. Άλλωστε ποιο πεπερασμένο ον δεν θα δώσει την προσοχή του σε κάποιον που ευαγγελίζεται ότι η γήρανση είναι αναστρέψιμη, ότι ο θάνατος δεν είναι αναπόφευκτος, ότι η ζωή είναι το υπέρτατο αγαθό και ότι αντί για τον προδεδικασμένο αφανισμό του μπορεί να γίνει ο αποδέκτης μιας μακροζωίας αορίστου χρόνου, με έσχατο τέλος την θεοποίηση του;

Σε αντίθεση με την υπόσχεση της θρησκείας για μια αιώνια αλλά μεταθανάτια ζωή, το τεχνο-δόγμα προσπαθεί να μας σαγηνεύσει με το τέλος του θανάτου και την αυτο-επιβράβευσή μας με ένα είδος τεχνολογικής αθανασίας, που θα είναι ορατή, απτή και πραγματοποιήσιμη στο φθαρτό κόσμο της ύλης. Το όνειρο του τεχνοπολιτισμού είναι η *de facto* αθανασία, δηλαδή η επιβίωσή μας για αόριστο χρόνο απαγκιστρωμένη από τους νόμους της φύσης. Ο υποψήφιος θάνατος έχει να επιλέξει είτε τη βιοσωματική ανάσταση νεκρών (που λέγεται ότι θα επιτευχθεί με τις συντονισμένες προσπάθειες της κρυονικής, της κλωνοποίησης, της νανοτεχνολογίας, και της πληροφορικής), είτε την κυβερνο-αθανασία —την πιθανότητα να βιώνει τη ζωή του μέσα σε ηλεκτρονικά συστήματα, ή σε ανθρωπόμορφα ρομπότ.

Το πρώτο στάδιο για την βιοσωματική αθανασία είναι η τελειοποίηση τεχνικών κατάψυξης και απόψυξης του αποθανόντα. Οι υποστηρικτές αυτής της τεχνολογικής νομοτέλειας ήδη κηρύττουν το τεχνο-ευαγγέλιο τους για δεκαετίες. Ο θεμελιωτής του κινήματος της κρυονικής, ο Robert Ettinger, ανέπτυξε το όραμα στο μανιφέστο του *The Prospect of Immortality* (1962) και μαζί με το δεύτερο βιβλίο, *Man Into Superman* (1972), έσπειρε στην λαϊκή φαντασία την ιδέα της

βιόστασης —την διατήρηση του νεκρού σώματος σε υγρό άζωτο— ιδέα την οποία υιοθέτησε μετά την ανάγνωση ενός διηγήματος επιστημονικής φαντασίας. Πιο πρόσφατα ο Ben Bona, στο βιβλίο του *Immortality*, το οποίο ο ίδιος χαρακτηρίζει ως «μια αισιόδοξη προφητεία βασισμένη στην υπόσχεση της επιστημονικής προόδου», ανακοινώνει τα εξής: «Η σωματική αθανασία είναι ορατή», «Σχεδόν αγγίζουμε την ανθρώπινη αθανασία», «...ο θάνατος ως το αναπόφευκτο τέλος της ζωής, θα γίνει παρελθόν, μια σκοτεινή ανάμνηση των πρωτόγονων ημερών», «Η αθανασία είναι ο στόχος, είτε το παραδεχόμαστε ανοικτά είτε όχι», «Πιστεύω με σιγουριά ότι η σημερινή έρευνα θα οδηγήσει, έσχατα και αναπόφευκτα, στην ανθρώπινη αθανασία».³³

Ο κρυονιστής Michael Perry στο βιβλίο του *Forever for All* ξεκινά με το απόφθεγμα ότι η Ζωή είναι θεμελιωδώς καλή και ο θάνατος είναι βλάβη και ζημία. Βασιζόμενος σε μια φονξιοναλιστική και απλουστευτική προσέγγιση της ανθρώπινης βιολογίας προσπαθεί να μας μυήσει σε ένα μετα-ουμανιστικό τρόπο σκέψης, σε μια δοξασία που πρεσβεύει ότι η αθανатоποίηση της ανθρωπότητας είναι κυριολεκτικά ένα τεχνοεπιστημονικό πρόβλημα. Σύμφωνα με την «επιστημονική τελεολογία» του Michael Perry, «το πρόβλημα του θανάτου μπορεί να λυθεί από εμάς τους ίδιους με επιστημονικό τρόπο». Μπορούμε να «αυτό-κατασκευάσουμε» μια «ατομική αιώνια σωτηρία» με βάση τις δικές μας προδιαγραφές, αφού πρώτα αποδεχτούμε την αρχή της Ανταλλαξιμότητας (Interchangeability). Για να απολαύσουμε, λοιπόν, την τεχνο-ανάσταση θα πρέπει τώρα να μεριμνήσουμε για την βιοστατική διατήρηση του σώματός μας και για την ηλεκτρονική αποθήκευση όλων των κρίσιμων πληροφοριών και αποθεμάτων μνήμης που υπάρχουν στον εγκέφαλό μας και που αποτελούν την ταυτότητά μας. Με άλλα λόγια θα πρέπει να αποδεχτούμε ότι η ανθρώπινη προσωπικότητα δεν είναι παρά «μια υπολογιστική διαδικασία, η οποία μπορεί να επανεργοποιηθεί, σε κάποιο μακρινό χρόνο και τόπο» και να εισαχθεί σε ένα αναζωογονημένο ή σε ένα κλωνοποιημένο σώμα. Η βιο-ανάσταση των νεκρών απαιτεί την ύπαρξη ενός σώματος-αντίγραφο αφού, σύμφωνα με τους κρυονιστές, δεν νοείται ψυχή ή οτιδήποτε άλλο μέρος της προσωπικότητάς μας ως ανεξάρτητο από την ύλη. Ως «θεικές οντότητες υπό εξέλιξη» λοιπόν, πρέπει να αγαλλιάζουμε στην σκέψη ότι στο εγγύς μέλλον θα προκύψει μια «αγαθοεργός Αποκάλυψη», μια «Αποκάλυψη δικής μας επιλογής και δημιουργίας, που θα μεταμορφώσει ριζοσπαστικά τη ζωή όπως την γνωρίζουμε» και που θα μας προικίσει με «ένα λαμπρό, υπερανθρώπινο μέλλον». Μάλιστα, κατά τον Perry, «η αθανατοποίηση των ανθρώπων και άλλων μορφών ζωής» αποτελεί ένα «σημαντικό ηθικό εγχείρημα και έναν αγώνα αγάπης που θα μας ενώσει σε ένα κοινό σκοπό και θα μας προσφέρει ένα πεπρωμένο με νόημα». Γι' αυτό μας καλεί να αγκαλιάσουμε την θεωρία της αθανασίας (immortalism) βάσει της

οποίας ο θάνατος θα νικηθεί επιστημονικά.³⁴ Επίσης, μας υπενθυμίζει ότι το έτος 2000 περίπου 700 Αμερικανοί γράφτηκαν ως μελανοειδικοί κρυο-ναύτες και μετά θάνατον θα υποστούν την διαδικασία της κατάψυξης. Συγκεκριμένα η εταιρεία Alcor, η οποία ιδρύθηκε το 1972 στην πόλη Ρίβερσαϊτ (Καλιφόρνια) χρεώνει 120.000 δολάρια για την κατάψυξη ολόκληρου του σώματος και 50.000 δολάρια για την κατάψυξη μόνο του κεφαλιού.³⁵

Πεπεισμένος ότι το «ανθρώπινο σώμα είναι μια μηχανή —μια πολύπλοκη μηχανή, πλην όμως μηχανή», ο γεροντολόγος και γενετιστής, Aubrey de Grey, ισχυρίζεται ότι η γήρανση και ο θάνατος είναι προβλήματα της μηχανικής επιστήμης. Λέει ότι «εν ευθέτω χρόνω θα έχουμε κι εμείς την γνώση, ώστε να συντηρούμε τα κορμιά μας επ' άπειρον». Κι όταν στο μέλλον θα γίνει εφικτό να ζούμε χίλια ή και περισσότερα χρόνια, τότε δεν θα πεθαίνουμε από φυσικά αίτια αλλά από ατυχήματα ή από αυτοχειρία. Σε ένα πρόσφατο άρθρο του προφητεύει ότι αυτοί που θα γεννηθούν σε πλούσια κράτη το έτος 2100 θα έχουν προσδόκιμο μέσο όρο ζωής πάνω από 5.000 έτη.³⁶ Ταγμένος στην καμπάνια ενάντια στον θάνατο είναι και ο βιολόγος Michael Rose, ο οποίος λέει ότι αδιαφορεί αν η έρευνά του για την αθανασία θεωρείται ματαιοπονία. Η δε μοριακή βιολόγος Cynthia Kenyon πασχίζει να ανακαλύψει «το γονίδιο του μακάβριου θεριστή» (grim-reaper gene) και το «γονίδιο-πηγή της νεότητας» (fountain of youth gene).³⁷

Εκλαμβάνοντας την γήρανση ως «βάρβαρο πράγμα», οι αναζητητές της τεχνο-αθανασίας επικροτούν τον πόλεμο ενάντια στον θάνατο ως αγαθοεργία. Ο φανατικός πολέμιος της γήρανσης, Saul Kent έφτασε στο σημείο να κατηγορήσει τον αμερικανικό Οργανισμό Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) ότι αποτελεί μέρος της κουλτούρας του θανάτου. Δακτυλοδεικτώντας την «εγκληματική» συμπεριφορά του Οργανισμού αναφώνησε: «ο FDA δολοφονεί χιλιάδες Αμερικανούς κάθε χρόνο. Θέλει όλοι να πεθάνουμε!». ³⁸ Με ψυχρή λογική, οι υπέρμαχοι της βιοτεχνολογικής αθανασίας κατηγορούν όσους προβάλλουν το επιχείρημα της θνητής ανθρώπινης φύσης ότι στηρίζουν την κουλτούρα του θανάτου. Σπεύδουν να επισημάνουν ότι αν κάτι πάει στραβά και οι Μαθουσάλες του μέλλοντος εγκλωβιστούν σε μια άδεια και ανιαρή ζωή τότε ο θάνατος παραμένει μια ανοικτή επιλογή. «Αν η αθανασία αποδειχτεί πρόβλημα είναι ένα αυτο-ρυθμιζόμενο πρόβλημα», ³⁹ ισχυρίζεται ο Ronald Bailey.

Στο βιβλίο του *Liberation Biology*, ο Bailey προφητεύει έναν κόσμο πιο πράσινο, πιο καθαρό, πιο ειρηνικό και πιο ευχάριστο που θα δημιουργηθεί με την συμβολή της απελευθερωτικής βιοτεχνολογίας. Αυτό το νέο λυτρωτικό εργαλείο θα μας βοηθήσει να υπερβούμε τους σωματικούς και διανοητικούς περιορισμούς που μας φόρτωσε η φύση, ώστε «να ανθήσουμε όσο ποτέ άλλοτε». Ανακυκλώνοντας το φιλελεύθερο ευαγγέλιο της ατομικής επιλογής και επικαλούμενος το

αναφαίρετο δικαίωμα για ζωή, ελευθερία και ευτυχία, ο Bailey ισχυρίζεται ότι η βιοτεχνολογία δεν θα επιδεινώσει την ανισότητα ανάμεσα στους ανθρώπους αλλά θα εξαλείψει τις γενετικές ανισότητες και θα παράγει μελλοντικές γενιές που θα είναι «πιο υγιείς, πιο έξυπνες, και ίσως, πιο ευτυχισμένες». Για τον Bailey υπάρχουν μόνο δύο στρατόπεδα, οι στενοκέφαλοι αντιδραστικοί (νεο-Λουδίτες) των οποίων «οι αφηρημένες ιδεολογικές αντιρρήσεις» υπόσχονται «μακροχρόνια μιζέρια για δεκάδες εκατομμυρίων πραγματικών ζωντανών ανθρώπων» και οι καλοθελητές Σαμαρείτες που ποθούν να δώσουν το «δώρο» της βιοτεχνολογίας στις νέες γενιές. Προσθέτει με στόμφο: «στο κάτω κάτω, με το να καθυστερείς τις τεχνολογίες ίσως σκοτώνεις ανθρώπους». Σύμφωνα με την άποψή του, η επανάσταση της βιοτεχνολογίας δεν έχει καμία σχέση με τις δυστοπικές φοβίες του Huxley, δεν οδηγεί σε έναν εφιαλτικό κόσμο, δεν μειώνει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια αλλά μεγεθύνει την ελευθερία και δίνει στα άτομα περισσότερες επιλογές για να καλυτερεύσουν την ζωή τους. Με αυτή την λογική, ο Bailey επαναπροσδιορίζει την ιστορία της ανθρωπότητας ως μια μονολιθική πορεία ενός και μοναδικού στόχου, δηλαδή της απελευθέρωσής της από τα βιολογικά όρια: «κατά μια έννοια, ο στόχος για τον οποίον αγωνιζόταν η ανθρωπότητα για χιλιετίες ήταν να απελευθερωθούμε, με την επέκταση των δυνατοτήτων μας, όλο και περισσότερο από τους βιολογικούς περιορισμούς των προγόνων μας». Ως εκ τούτου, ο Bailey αντιλαμβάνεται τον πολιτικό και ιδεολογικό βιοπόλεμο που έχει ξεσπάσει ως ένα οπισθοδρομικό εγχείρημα που θέλει να απαγορεύσει στους υποψήφιους καταναλωτές να γευτούν τους καρπούς της τεχνο-πλησμονής και να αγγίξουν το κέρας της Αμάλθειας. Ταυτίζοντας τους βιοσκεπτικιστές με τον απολυταρχισμό και τα «δεσποτικά τεχνοφοβικά καθεστώτα», ο Bailey διακηρύττει ότι «ο πολιτικός φιλελευθερισμός είναι η απάντηση στις βιοσυντηρητικές ανησυχίες σχετικά με τα ανθρώπινα και μετα-ανθρώπινα δικαιώματα και τις διαδράσεις».⁴⁰

Για να έχει απήχηση, η φαντασίωση της τεχνο-αθανασίας θωρακίζεται με βιβλική επένδυση. Κατά μια έννοια, η μάχη για το μέλλον της βιοτεχνολογίας —και το μέλλον της ανθρωπότητας— διεξάγεται ανάμεσα σε αυτούς που κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για τις αρνητικές επιπτώσεις από τις βιοτεχνολογικές πράξεις (έχουμε ήδη φάει από το Δέντρο της Γνώσης του Καλού και του Κακού), και τους ομοϊδεάτες του Bailey που πιστεύουν ότι είναι καιρός να φάμε επιτέλους και από το Δέντρο της Ζωής. Αν και παραδέχεται ότι «η χρυσή εποχή ενός ατόμου είναι η δυστοπία ενός άλλου», ο Bailey δεν βλέπει τέρατα να σκιάζουν τον ορίζοντα της βιοτεχνολογικής προόδου. Αντίθετα επιμένει ότι πολλοί αποτυγχάνουν να δουν πως «η Γη της Επαγγελίας βρίσκεται πολύ κοντά».⁴¹ Αυτό που δεν ανέχονται οι τεχνοουτοπιστές είναι η «τυραννία της φυσικής λοταρίας», οι μαύρες συμφορές και οι «τυχαίες φρικαλεότητες» που μοιράζει

η φύση, και ο «έσχατος τρόμος» που λέγεται θάνατος. Ανατριχιάζουν στην ιδέα ότι η φύση «πετάει τα σώματά μας στην χωματερή για να ανακυκλωθούν από τα σκουλήκια».⁴² Γι' αυτό αντεπιτίθενται με τον υπερουμανισμό (transhumanism): ένα «αναπτυσσόμενο, φιλοσοφικό και πολιτικό κίνημα που ενσαρκώνει τις πιο τολμηρές, θαρραλέες, φαντασιακές και ιδεαλιστικές προσδοκίες της ανθρωπότητας», κατά τον Bailey. Ο ίδιος μας προειδοποιεί ότι «θα είμαστε κάτι λιγότερο από άνθρωποι αν δεν αδράξουμε τις ευκαιρίες»⁴³ που μας προσφέρει η βιοτεχνολογία. Το άσμα της τεχνο-έκστασης συμπληρώνει ο Perry με το ρεφρέν «είμαστε οι ελπιδοφόροι αφέντες της μοίρας μας» και η «πρόοδός μας θα είναι η σωτηρία μας».⁴⁴

Οι αισιόδοξοι γενετιστές και γεροντολόγοι στοχεύουν την επιμήκυνση του μέσου όρου βιωσιμότητας στα 150 χρόνια. Άλλοι ειδήμονες θεωρούν τον στόχο αυτό υπερβολικό και προσβλέπουν στην ταπεινή αύξηση των πέντε, επτά ή δέκα ετών. Συγκεκριμένα, ο Dychtwald θεωρεί ως μάξιμουμ βιολογικό όριο του σώματος τα 120 με 140 έτη. Και ραγδαία να είναι η επιστημονική πρόοδος δεν θα προσθέσει στο προσδόκιμο της ζωής πάνω από δέκα (ίσως είκοσι) έτη. Η αύξηση αυτή όμως δεν σημαίνει ότι θα είμαστε υγιείς χωρίς ποτέ να αντιμετωπίσουμε μακροχρόνια προβλήματα υγείας.⁴⁵ Οι πιο συγκρατημένοι πιστεύουν ότι ούτε μια θεαματική μακροζωία θα επιτευχθεί, ούτε η βιολογική αθανασία — που προβάλλουν τα έργα επιστημονικής φαντασίας — θα γίνει πραγματικότητα. Το πολύ πολύ να επιβραδύνουμε την γήρανση ίσως για επτά έτη.⁴⁶

Επειδή θεωρούν ότι η βιοσωματική αθανασία έχει μειονεκτήματα, άλλοι τεχνο-ουτοπιστές προτιμούν η έλευση του αθάνατου υπερανθρώπου ή μετα-ανθρώπου να μην περιορίζεται στα στενά βιολογικά πλαίσια μιας ένσαρκτης ύπαρξης που απαιτεί συνεχή αναδόμηση. Για αυτούς το όραμα της κυβερνο-αθανασίας φαντάζει πιο επιθυμητό. Σύμφωνα με τον γκουρού της ρομποτικής Hans Moravec, όσο κι αν ρυθμίσουμε επιτυχώς την βιολογία μας που βασίζεται στο DNA, αυτή δεν πρόκειται ποτέ να εξισωθεί με εκείνο που θα μπορέσουμε να κατασκευάσουμε μηχανικά όταν κατανοήσουμε πλήρως τις λειτουργικές αρχές της ζωής. Με άλλα λόγια θα είμαστε πάντα «ρομπότ δεύτερης κατηγορίας» αν δεν προχωρήσουμε προς μια ασώματη και ψηφιοποιημένη ύπαρξη.⁴⁷ Για τον Moravec, όπως και για τον Marvin Minsky, είναι προτιμότερο να αγκαλιάσουμε την σύζευξη βιολογίας και μηχανής, το πάντρεμα του οργανικού κόσμου με τον κόσμο του πυριτίου. Η ρομποτική και η νανοτεχνολογία θα μας απαλλάξουν από ένα εύθραυστο, φθαρτό, ανεξέλεγκτο, και μη-συνεργάσιμο σώμα. Ο πολυβραβευμένος εφευρέτης και μελλοντολόγος Ray Kurzweil μας διαβεβαιώνει ότι «αυτές οι τεχνολογικές επαναστάσεις θα μας επιτρέψουν να υπερβούμε τα ευπαθή σώματά μας και όλους τους περιορισμούς τους. Οι αρρώστιες, όπως τις ξέρουμε, θα αφανιστούν».⁴⁸

Με την συνέργεια της νανοτεχνολογίας, της ρομποτικής, και της γενετικής, δηλαδή με την τεχνολογική Αγία Τριάδα, το τεχνο-όνειρο θα επιτευχθεί. Προϋποθέτει όμως να ξεπεράσουμε την εμμονή μας για την τωρινή ενσώματη μορφή του Homo sapiens. Η σάρκα δεν είναι το καλύτερο δυνατό δοχείο του Εγώ. Για να κάνουμε το πρώτο βήμα προς την κυβερνο-αθανασία θα πρέπει να αποδεχτούμε την γνώμη των γκουρού, ότι ο άνθρωπος δεν είναι παρά ένα πλήρως multiplex Pentium της βιολογίας, με προγραμματισμένο DNA και με τούρμπο ώθηση.⁴⁹ Ο Kurzweil προφητεύει ότι «εσχάτως, η νανοτεχνολογία θα μας κάνει ικανούς να ξανασχεδιάσουμε και να επανακατασκευάσουμε —μόριο με μόριο— τα σώματά μας, τους εγκεφάλους μας και τον κόσμο με τον οποίο αλληλεπιδρούμε»,⁵⁰ υπερπηδώντας όλα τα βιοφυσικά όρια. Η ιδέα να αυτοπλάθουμε κατά βούληση είναι καθαρά μια εγωκεντρική έμπνευση αμερικανικών τεχνο-ζηλωτών, ο οποίοι φαίνεται να διακατέχονται από μια ανίατη θανατοφοβία και μια ναρκισσιστική αυτοσυντήρηση. Για παράδειγμα ο Kurzweil καταβροχθίζει 200 χάρπια, συμπληρώματα και βιταμίνες ημερησίως και καταγράφει καθημερινά τις διατροφικές του συνήθειες από την δεκαετία του 1980, με στόχο να «αναπρογραμματίσει» την βιοχημεία του οργανισμού του.⁵¹ Άλλοι αρνητές του θανάτου φαντασιώνονται την δύναμη να «φιλοτεχνήσουν» τον ανθρώπινο οργανισμό, να ελέγξουν τα γονίδια, και να μεταποιήσουν σώμα και νου διά της βιοτεχνολογίας.⁵²

Το τίμημα για την πλήρη εμβάπτισή μας στην κυβερνο-αθανασία είναι η απώλεια της ανθρώπινης ταυτότητας και η μηχανοποίηση της βιο-υπόστασής μας, τίμημα που οι τεχνολάτρες είναι πρόθυμοι να πληρώσουν. Ο Kurzweil το διατυπώνει με ειλικρίνεια: «Η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης στο βιολογικό μας σύστημα θα σηματοδοτήσει ένα εξελικτικό άλμα εμπρός για την ανθρωπότητα, αλλά αυτό που επίσης συνεπάγεται είναι ότι θα γίνουμε περισσότερο 'μηχανές' από ότι 'άνθρωποι'». ⁵³ Και επειδή οι μελλοντολογικές προφητείες έχουν πάντα χρονοδιάγραμμα, ο πρωτοπόρος της κρυπτογράφησης, Whitfield Diffie μας ενημερώνει: «Νομίζω, και το σκέφτηκα για αρκετό καιρό, ότι ζούμε, γενικά μιλώντας, με την τελευταία γενιά ανθρώπων».⁵⁴ Ο δε Ian Pearson (επίσημος μελλοντολόγος της British Telecom) προμηνύει ότι μετά την ανάδυσή του, ο Homo cyberneticus θα ενωθεί με τον Homo optimus για να συγκροτήσουν τον Homo hybridus.⁵⁵

Χωρίς την κατασκευή σούπερ-υπολογιστών «μη βιολογικής ευφυΐας» δεν νοείται κυβερνο-αθανασία. Παραβλέποντας τα τεχνικά και πρακτικά προβλήματα που μπορούν να προκύψουν από τη δυσλειτουργία μηχανικών συστημάτων, την εσκεμμένη διάδοση ιών και προγραμμάτων διαγραφής σόφτγουερ καθώς και την ανθρώπινη αδυναμία να αναπλάσουμε ένα ον αποκλειστικά και μόνο από τη χαρτογράφηση του σώματος ή του εγκεφάλου του, οι τεχνο-ζηλωτές εξακολουθούν να μας βομβαρδίζουν με χαρμόсуνα νέα. Λένε

ότι «βριοκόμαστε πολύ κοντά στην ημέρα που οι εντελώς βιολογικοί άνθρωποι (έτσι όπως τους γνωρίζουμε) θα παύσουν να είναι η κυρίαρχη ευφυΐα στον πλανήτη. Μέχρι το τέλος του αιώνα η υπολογιστική ή μηχανική νοημοσύνη θα είναι τρισεκατομμύρια των τρισεκατομμυρίων φορές περισσότερη δυνατή από την αβοήθητη ικανότητα του ανθρώπινου εγκεφάλου».⁵⁶ Ο παραγκωνισμός και τελικά η αντικατάσταση της πεπερασμένης ανθρώπινης ευφυΐας από την τεχνητή νοημοσύνη είναι καλοδεχούμενα σύμφωνα με την τεχνοκρατική αντίληψη των υποψήφιων μετα-ανθρώπων.

Θεωρώ μεγάλη ειρωνεία το γεγονός ότι ενώ το πρότυπο βάσει του οποίου κατασκευάζεται η μηχανική νοημοσύνη είναι ο ανθρώπινος εγκέφαλος (τον οποίο δεν κατανοεί πλήρως η επιστήμη), οι έξυπνες μηχανές και τα νανορομπότ (που αναγκαστικά θα βασίζονται σε προγράμματα πλοήγησης φτιαγμένα από ανθρώπους) ήδη παρουσιάζονται ως εν δυνάμει ανώτερα από το πρότυπο. Υπάρχει ένας μαζοχισμός στην προσδοκία να χλομιάσει το οργανικό πρότυπο εμπρός στην τεχνητή ευφυΐα. Άλλωστε γιατί ένας άνθρωπος με επίγνωση να αδημονεί να βιώσει ένα μέλλον όταν η μηχανή-θεός θα μεσουρανή και όταν ο αφέντης-μάστορας θα αναγκαστεί να παραδεχτεί την υποταγή του στο «ανώτερο» κατασκευασμά του_ Η σύγκριση του βιολογικού με τον μηχανικό εγκέφαλο γίνεται πάντα με μοναδικό κριτήριο την ταχύτητα επεξεργασίας των πληροφοριών, βασική αξία του αμερικανοτραφή τεχνοπολιτισμού. Συνεπώς, για τους τεχνο-λάτρες η ικανότητα της ανθρώπινης σκέψης να τρέχει με 10^{16} υπολογισμούς ανά δευτερόλεπτο για κάθε εγκέφαλο χωριστά και με 10^{26} υπολογισμούς ανά δευτερόλεπτο συλλογικά, είναι περιοριστική. Με υπερηφάνεια θριαμβολογούν ότι η υπολογιστική ικανότητα της τεχνητής νοημοσύνης διπλασιάζεται με μαθηματική πρόοδο κάθε 18 μήνες. Προφητεύουν δε ότι θα έχει ξεπεράσει τον ανθρώπινο εγκέφαλο μέχρι τη δεκαετία του 2040.⁵⁷

Είναι εξίσου ειρωνικό ότι οι τεχνο-οραματιστές δεν ικανοποιούνται πλήρως αν οι ανώτεροι μηχανικοί «απόγονοι» μας στερούνται μιας αίσθησης ζωντάνιας. Στην βιβλική εκδοχή ο δημιουργός-ποιητής του Αδάμ εμφυσά στο πλάσμα του ζωή. Την πράξη αυτή θέλουν να μιμηθούν και οι αρχιτέκτονες του τεχνοπολιτισμού, οι οποίοι φαίνεται να θεωρούν ότι ο δικός τους μύθος της τεχνολογικής γέννησης θα είναι ελλιπής αν δεν εμφυσήσουν έστω και κατά προσέγγιση μια ανθρωποφανή ζωντάνια στα μηχανικά δημιουργήματά τους. Με άλλα λόγια υπάρχει μια αντίφαση στον διακαή τεχνοπόθο να πορευτούμε προς την τεχνο-Εδέμ. Από τη μια μεριά πρέπει εθελοντικά να βαπτίσουμε τις μηχανές «ζωντανά όντα», να τους δώσουμε ένα «ανθρώπινο» μανδύα, και να τους εφοδιάσουμε με τις δικές μας ηθικές αρχές και αξίες. Από την άλλη μεριά πρέπει να βασιστούμε σε αυτά τα αυτόνομα τεχνουργήματα για να υλοποιήσουμε την κυβερνο-αθανασία. «Όχι μόνο θα είμαστε περικυκλωμένοι από μηχανές που θα επιδεικνύουν ξεκάθαρα ανθρώπινα χαρακτηρι-

στικά, αλλά θα είμαστε κυριολεκτικά λιγότερο άνθρωποι»,⁵⁸ λέει ο Kurzweil.

Οι κυβερνο-μύστες δεν πτοούνται ούτε από την απώλεια της ανθρώπινης ταυτότητας ούτε από την μηχανοποίηση του ατόμου. Το πάθος τους για τη μετα-ανθρώπινη μακροζωία γίνεται εφιαλτήριο για την αποτίναξη του βιολογικού σώματος. Το τεχνο-δόγμα προστάζει τον επαναπροσδιορισμό της προσωπικότητας ως «ένα δυναμικό μοντέλο πληροφοριών» και της ζωής ως μια «διαδικασία εξέλιξης από το υλικό επίπεδο στο υπολογιστικό επίπεδο ύπαρξης».⁵⁹ Ο δρόμος προς την ψηφιοποίηση θα χαραχθεί αποφασιστικά και αμετάκλητα μετά την εφεύρεση εργαλείων ακριβείας, τα οποία θα χαρτογραφήσουν λεπτομερώς το περιεχόμενο του εγκέφαλου και θα αποθηκεύσουν το σχεδιάγραμμα και τις λειτουργικές ιδιαιτερότητές του. Κατόπιν θα μετατρέψουν τις συσσωρευμένες γνώσεις μας, τις δεξιότητες μας, τις αναμνήσεις μας και την προσωπικότητά μας σε ηλεκτρονικούς παλμούς. Για να γίνουμε πλάσματα του κυβερνοχώρου, αληθινά *cogito sans corpus*, πρέπει να απαρνηθούμε το σαρκικό δοχείο («το κρέας»). Το «τελετουργικό της μετάβασης» από τη βιολογική σκλαβιά στη ψηφιακή ανάσταση, προϋποθέτει την κατασκευή ενός πληροφοριακού συστήματος σε ρόλο οίκου (εγώ τον ονομάζω υπολογιστικό τάφο) μέσα στον οποίο η άτρωτη ουσία-πληροφορία του αποθανόντα θα μεταπηδήσει, αφήνοντας πίσω το νεκρό κουφάρι τη στιγμή του θανάτου. Αυτή η αμιγώς τεχνολογική λύση στο πρόβλημα της θνητότητας θα εκτοπίσει το θεολογικό παράδειγμα της αιώνιας ζωής. Σενάριο ψηφιακής ανάστασης έχει προταθεί από τον Freeman Dyson. Η θεωρία του εκλαμβάνεται ως «το πρώτο λεπτομερές μοντέλο αιώνιας ζωής βασισμένο στη μοντέρνα φυσική».⁶⁰ Επίσης ο Frank Tipler (η θεωρία του ονομάζεται Omega Point Theory) ευαγγελίζεται ότι η ανάσταση κάθε ανθρώπου που έζησε κάποτε θα επιτευχθεί μια μέρα με την πρωτοβουλία εξελιγμένων όντων από το μέλλον. Αυτοί οι μεγαλόψυχοι προμηθευτές της αθανασίας θα αναστήσουν τους πάντες και θα τους μεταχειριστούν με καλωσύνη.⁶¹

Επειδή η πληροφορία είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της κυβερνο-αθανασίας, ο τεχνοπολιτισμός την έχει προάγει σε ύψιστο αγαθό. Σύμφωνα με το κυβερνο-σκεπτικό, η μετατροπή της ανθρώπινης υπόστασης σε ψηφιακό αρχείο θα οδηγήσει στην πλήρη εξάλειψη των διαχωριστικών γραμμών μεταξύ του βιολογικού και του μηχανικού, διευκολύνοντας έτσι την πολλαπλή μεταφορά ενός ατόμου από ένα ηλεκτρονικό σύστημα σε άλλο μέχρι τις εσχαιές του σύμπαντος. Αν και αυτή η πράξη απαιτεί μια κολοσσιαία υπολογιστική ικανότητα και απόλυτη πίστη στο αλάθητο της τεχνικής πρακτικής, η υλοποίηση των πρώτων σταδίων της τεχνο-ανάστασης έχει ήδη μπει σε τροχιά στις Η.Π.Α. Αρκετοί υποψήφιοι θάνατοι επιδίδονται στην ηλεκτρονική αρχειοθέτηση εμπειριών, καταστάσεων, γεγονότων, πράξεων, σκέψεων, αναμνήσεων, φωτογραφιών, και γενικά όσων περισσότερων πληροφοριών

γίνεται από την ένσαρκη ζωή τους. Αναμένοντας καρτερικά να τελειοποιηθούν οι μέθοδοι χαρτογράφησης, καταγραφής και κατηγοριοποίησης της ανθρώπινης μνήμης και να επιτευχθεί η «τέλεια» αντιγραφή και αναπαράσταση του βιωματικού περιεχομένου του ανθρώπινου εγκεφάλου, οι αρνητές του θανάτου τροφοδοτούν καθημερινά το παγκόσμιο χωριό με σαγηνευτικά σενάρια. Η εμπορεύσιμη κυβερνο-αθανασία έχει ήδη επιτευχθεί σε βραβευμένα έργα επιστημονικής φαντασίας. Η καπιταλιστική βιομηχανία που ευελπιστεί να την παρέχει στον αληθινό κόσμο ψάλλει το τροπάριο της απελευθέρωσης του ατόμου από τη βιογενετική λοταρία, επισκιάζοντας την επισήμανση του Lyotard, ότι ένας καθολικός προσδιορισμός ενός συστήματος είναι εξ ορισμού αδύνατος, αφού ποτέ δεν μπορείς να έχεις ένα ολοκληρωμένο χάρτη του συστήματος. Η ιδέα του απόλυτου ελέγχου ενός συστήματος αντικρούει στο νόμο της ανακολουθίας.⁶²

Αφού κυβερνο-αθανασία σημαίνει ψηφιοποίηση, ο,τιδήποτε δεν μπορεί να ψηφιοποιηθεί είναι ανύπαρκτο. Αφού η γνωστική επιστήμη δεν έχει εντοπίσει αποδείξεις για την ύπαρξη της ψυχής, η έννοια ψυχή δεν είναι παρά εφεύρεση μιας σκοταδιστικής φάσης στην ιστορική πορεία της ανθρωπότητας. Κάθε προοδευτικό βήμα απαιτεί να την σβήσουμε από το μυαλό μας, τη συνείδησή μας και από το τεχνο-λεξιλόγιο, αφού η έννοια αυτή δεν συνάδει με τους κανόνες της τεχνο-αθανασίας. Για όσους δυσκολεύονται να αποδεχτούν την ανυπαρξία της ψυχής αλλά εξακολουθούν να φαντασιώνονται την κυβερνο-αθανασία ως τον έσχατο προορισμό τους, η εκλογικευμένη μανούβρα που προσδιορίζει την ψυχή ως ένα δυναμικό και άυλο σύστημα πληροφοριών λειτουργεί ως σανίδα σωτηρίας. Συνεπώς και ο πελάτης δεν απαρνείται την ψυχή του και ο δρόμος προς την τεχνολογική αθανασία παραμένει ανοιχτός. Με λίγα λόγια το ζητούμενο στον τεχνοπολιτισμό είναι οι τεχνοκεντρικές, «κυβερνο-θρησκείες να μεσουρανήσουν πάνω από έναν μελλοντικό μεσαίωνα με τον ίδιο τρόπο που ο Χριστιανισμός επικράτησε μετά την πτώση της Ρώμης».⁶³

Αν συμφωνήσουμε με τον Φρόιντ, ότι η θρησκεία είναι μια συλλογική ψύχωση, τότε θα πρέπει να αποδεχτούμε ότι η τεχνο-λατρεία—η οποία ενδύεται με τον μανδύα της καινοτόμου σκέψης αλλά απορρέει από την ίδια πηγή, το ανθρώπινο μυαλό—είναι ένα τεχνοκρατικό σύνδρομο που φιλοδοξεί να αντικαταστήσει τα παλιά θεολογικά με νέα απολυτρωτικά τεχνο-εργαλεία δικής της έμπνευσης. Αν όπως ανακοίνωσε ο κοινωνιολόγος Rodney Stark, «οι ευσεβής πόθοι» είναι ο χαρακτηριστικός τρόπος της θρησκευτικής σκέψης,⁶⁴ τότε το χαρακτηριστικό υπόβαθρο της τεχνολατρείας είναι η ικανοποίηση των φαντασιώσεων και επιθυμιών του Εγώ υπό την μορφή καταναλωτικών υπηρεσιών. Αναρίθμητες έρευνες έχουν αποδείξει ότι η πίστη σε μια υπερφυσική νοημοσύνη έχει μετρήσιμη βιοχημική επίδραση στον ανθρώπινο εγκέφαλο και απτά θεραπευτικά αποτελέσματα.⁶⁵ Δεν είναι ούτε μια

αλόγιστη συναισθηματική αντίδραση, ούτε η ρίζα όλων των κακών, όπως διαδίδουν οι σκληροπυρηνικοί αθεϊστές.

Οι υπέρμαχοι της κυβερνο-αθανασίας όμως αναγνωρίζουν την ύπαρξη μόνο ενός πολύπλοκου νου που επιβαρύνεται από ένα εύθραυστο και ευάλωτο σώμα. Προτιμούν την τεχνολογική πραγμάτωση μιας αέναης ύπαρξης στο εγκόσμιο παρόν, ή μιας ασώματης αθανασίας στο κυβερνοσύμπαν των πίξελς. Για αυτούς οι παράγοντες ανθρώπινη άγνοια, πεπερασμένη ευφυΐα, και λανθασμένη αντίληψη υπάρχουν μόνο στην εξίσωση της θεολογικής σκέψης. Ο αυτοπροσδιορισμός του τεχνο-κινήματος ως μια ζωντανή αντικουλτούρα είναι μια ιδεολογική και πολιτική πράξη. Στις μέρες μας βιώνουμε «μια επανάσταση της πληροφορίας ενάντια στην πίστη».⁶⁶

Τα αγαπημένα αποφθέγματα των τεχνο-ζηλωτών διδάσκουν ότι «η τεχνοεπιστημονική πρόοδος είναι αναπόφευκτη». «Δεν είναι θέμα του Αν αλλά του Πότε». «Δώστε επαρκές χρόνο και χρήμα και στους επιστήμονες και θα κατορθώσουν σχεδόν τα πάντα». «Δεν υπάρχει ηθική εντολή ενάντια στις προσπάθειές μας για μακροζωία» ή ενάντια «στις πρακτικές της ιατρικής».⁶⁷ Κάθε αντίσταση είναι μάταιη. Σύμφωνα με τους μετα-ουμανιστές, στο χέρι μας είναι να διαμορφώσουμε τις προϋποθέσεις για την κατάκτηση μιας «νοηματοδοτημένης αθάνατης ύπαρξης»⁶⁸ δικής μας έμπνευσης. Πιστοί στο αμερικανικό δόγμα ότι το ελεύθερο άτομο έχει αναφαίρετο δικαίωμα να διαμορφώνει την τύχη και τη μοίρα του με βάση τις προσωπικές του προσδοκίες, μας συμβουλεύουν «να μην εναποθέτουμε τις ελπίδες μας σε αόρατες δυνάμεις και στα υποτιθέμενα σχέδια που έχουν για μας, ούτε σε εξωτερική βοήθεια. Αντίθετα πρέπει να στηριζόμαστε στις δικές μας δυνάμεις. Ο Παράδεισος δεν πρόκειται να μας δοθεί».⁶⁹ Πρέπει να τον φτιάξουμε μόνοι μας.

Ανεξάρτητα από το γεγονός ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν γνωρίζουν ή δεν κατανοούν πλήρως τις επιστημονικές έρευνες, εν τούτοις παροτρύνονται να δείχνουν εμπιστοσύνη στην τεχνο-ελίτ αφού μόνο αυτή μπορεί να βελτιώσει τη ζωή και να χειραγωγήσει τη φύση. Η νέα «θρησκεία της Βορειοαμερικανικής κουλτούρας»⁷⁰ απαιτεί προσήλωση στον τεχνολογισμό (την «χιλιαστική πίστη στην έλευση του Τεχνο-Χριστού, ο οποίος θα μηχανεύσει ευτυχία, ειρήνη και ευημερία»)⁷¹. Γι αυτό οι οπαδοί της έχουν εξαπολύσει εκστρατεία για την αχαλίνωτη και ανεμπόδιστη δράση της τεχνοεπιστήμης. Όταν αναλογιστούμε ότι η φαντασίωση της ατομικής βιοσωματικής ή κυβερνητικής αθανασίας δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την χρηματική, ιδεολογική και πολιτική συνδρομή μεγάλου αριθμού καταναλωτών καθώς και χωρίς την τεχνική και πρακτική συμβολή πολλών ειδικών, τότε γίνεται ολοφάνερο γιατί οι τεχνο-ευαγγελιστές επιστρατεύουν τη ρητορική του συλλογικού πεπρωμένου της ανθρωπότητας. Οι προφήτες της νέας κοσμογονίας Singularity προδιαγράφουν το μέλλον μέσα από τις προβλέψεις τους και πασχίζουν να μας παρέχουν τις κατάλληλες

οδηγίες πλοήγησης ώστε εμείς οι θνητοί να μην χάσουμε τον δρόμο προς την τεχνο-Εδέμ.

Πού οδηγεί το μεγαλομανές ουτοπικό όραμα του τεχνο-πολιτισμού; Μα φυσικά στον απόλυτο έλεγχο του σύμπαντος. Η τεχνο-πρόοδος πρέπει να συνεχιστεί με καλπάζοντα ρυθμό μέχρις ότου «ολόκληρο το σύμπαν να βρίσκεται στα δάκτυλά μας».⁷² Αυτή η παράνοια της παντοκρατορίας και η εμμονή σε μια ναρκισσιστική, αιώνια αυτοσυντήρηση στον υλικό κόσμο είναι δύο χαρακτηριστικά του μετα-ουμανισμού. Με μαεστρία οι προπαγανδιστές της τεχνο-λατρίας μεταμφιέζουν την προσωπική τους ιδεολογική ατζέντα σε θεσπέσιο μέλλον της ανθρωπότητας. Με απέχθεια αποστρέφονται την τρωτότητα του σώματος και απαξιώνουν την ανθρώπινη φύση ως κατώτερη και ελαττωματική. Δεν διστάζουν να ρίξουν τον *Homo sapiens* στην πυρά του σαρκοφάγου τεχνοπολιτισμού. Αν και γνωρίζουν καλά ότι το «ικρίωμα της λογικής» δεν είναι εκατό τοις εκατό αξιόπιστο και ότι «κάθε γνώση είναι περιορισμένη, κάθε πληροφορία είναι ελλιπής»,⁷³ ορκίζονται ότι οι μάγοι-τεχνο-επιστήμονες είναι πιο φερέγγυοι ενορχηστρωτές της ανθρώπινης φύσης από έναν ανύπαρκτο Παντοδύναμο.

Το μετα-ανθρώπινο όραμα της βιοσωματικής αθανασίας είναι κατά ομολογία των κρυονιστών υπερ-ουμανιστικό, βελτιωτικό, εικοτολογικό, εσχατολογικό, τελεο-λογικό, επιστημονικό, και αποκαλυπτικό.⁷⁴ Κατά την γνώμη μου είναι εξόχως εγωκεντρικό, υπερφίαλο, εξουσιαστικό, και φαντασιόπληκτο. Η τεχνο-αθανασία δεν είναι ούτε ουτοπία ούτε εφιάλτης, αλλά ένα γοητευτικό παραμύθι, μια άσκηση της αχαλίνωτης φαντασίας, και μια ρομαντική αυταπάτη ενός αδηφάγου τεχνοπολιτισμού που αγωνιά να χαλιναγωγήσει τα πάντα στον υλικό κόσμο, από άτομα, μόρια, κύτταρα, γονίδια μέχρι τις λειτουργίες ολόκληρων οργανισμών. Σαν σειρήνες, οι τεχνο-απόστολοι προσπαθούν να σαγηνεύσουν τους ευκολόπιστους και τους αφελείς, στολίζοντας τον επιστημονικό ιμπεριαλισμό με μεσσιανικούς ύμνους. Ταυτόχρονα δακτυλοδεικτούν την φύση και τον θάνατο ως τους πιο κακόβουλους εχθρούς του ανθρώπου και επιχειρούν να μετατρέψουν βασικές μεταφυσικές έννοιες σε ορολογία του τεχνο-ορθολογισμού. Αποτασσόμενοι το γνωστικό αδιέξοδο που θέτει το αναπόδεικτο και το απροσπέλαστο, αναγορεύουν τον πεπερασμένο άτομο σε προσωπικό σωτήρα και στιγματίζουν την θνητότητα ως ανεπίτρεπτη τραγωδία. Για να κάνουν εμπορεύσιμη την υπόσχεση μιας τεχνολογικά-παρεχόμενης αιωνιότητας καλύπτουν το ατομικιστικό, αλαζονικό, και δαρβινιστικό υπόβαθρό της με μια αγαθοεργό σωτηριολογία. Το πάθος των τεχνο-ουτοπιστών να προβάλλουν τις δικές τους φαντασιώσεις ως οικουμενικά όνειρα της ανθρωπότητας υφαίνει ελκυστικά σενάρια του ανέφικτου, ικανά να συναγωνίζονται τις υπερβολές της επιστημονικής φαντασίας για την κυριαρχία του *Homo mechanensis*.

Η ανικανότητα της συμφιλίωσης με τον αναπόφευκτο θάνατο βυθίζει τους αναζητητές της τεχνο-αθανασίας σε μια αμοραλιστική ψυχοπάθεια. Για παράδειγμα ο Βονα μοιρολογεί: «Δεν με νοιάζει αν είναι σωστό ή λάθος, αμαρτωλό ή όχι, επικίνδυνο ή ωφέλιμο. Δεν θέλω να πεθάνω!» Και επισφραγίζει το θρήνο του με την ιαχή, «Εγώ θα αποφασίσω πότε θέλω να βάλω τέλος σε όλα».⁷⁵ Κυρίως άνδρες που έχουν μεθύσει με τον ηδονιστικό τεχνο-μυστικισμό, οι εχθροί της θνητότητας εξωθούνται στην αναζήτηση εναλλακτικών τεχνολύσεων που είναι άμεσα συνδεδεμένες με το βιο-εμπόριο.

Ζούμε σε μια εποχή σκανδαλώδους ευπιστίας όσον αφορά το μεγαλείο της τεχνοεπιστήμης και ενθαρρυνόμαστε να εναποθέσουμε τις ελπίδες μας σε ειδικούς που υποτίθεται πως θα μας απελευθερώσουν από την τυραννία της ύλης και τα βιοφυσικά δεσμά. Στους βιοτεχνολογικούς κύκλους με κερδοφόρο προσανατολισμό, κάθε σώφρων φωνή διαγράφεται ως οπισθοδρομική. Αρκετοί τεχνο-ουτοπιστές αρνούνται σθεναρά ότι υπάρχουν ανυπέρβλητα όρια στη βιολογία. Την απλουστευτική οπτική τους αντικρούει ο Leonard Heyflick δηλώνοντας κατηγορηματικά ότι «δεν υπάρχουν γονίδια της γήρανσης». Ο,τιδήποτε κι αν κάνουμε το γεγονός παραμένει: τα πάντα στο σύμπαν γηράσκουν.⁷⁶ Δεν χρειάζεται εξαιρετική ευφυΐα για να κατανοήσουμε ότι ωριμάζουμε *μαζί* με τα σώματά μας και όχι απλώς «μέσα» σ'αυτά. Ύπαρξη χωρίς σαρκίο δεν νοείται. Και όπως λέει ο Jerry Shay, «ο ανθρώπινος οργανισμός δεν έχει δημιουργηθεί για να είναι αθάνατος».⁷⁷ Η ευφορία που καλλιεργούν οι τεχνο-ευαγγελιστές με την υπόσχεση της αγοραίας μακροβιότητας δεν πρέπει να μας ξεμυαλίζει σε βαθμό ώστε να ξεχνάμε αυτό που τονίζει ο Lyotard: «η επιστημονική γνώση δεν αποτελεί το σύνολο της γνώσης» ενώ «η τεχνολογία είναι ένα παιχνίδι που συσχετίζεται με την αποτελεσματικότητα, και όχι με την αλήθεια, την δικαιοσύνη, την ομορφιά».⁷⁸

Η τεχνοεπιστήμη είναι ένα πολιτισμικό εργαλείο που κουβαλά όλα τα ελαττώματα του *Homo sapiens*. «Η ιστορία της επιστήμης είναι μια ιστορία επιλεκτικής ανάλυσης της πραγματικότητας»⁷⁹ και όχι μια αλάνθαστη πορεία προς την πραγμάτωση άπιαστων ονείρων. Καυστικά επικριτικός, ο Carl Sagan ομολογεί ότι θλιβερό κουσούρι της επιστήμης είναι «η τάση της για θριαμβολογία, ένα συναισθηματικό συμπλήρωμα στην κούρσα των ανακαλύψεων που αφήνει—δυστυχώς—την εντύπωση ότι οι επιστήμονες γνωρίζουν περισσότερα από ότι στην πραγματικότητα».⁸⁰

Με αφετηρία την «βιοτεχνολογική εκδοχή της πηγής της νεότητας»⁸¹ οι σύγχρονοι τεχνοκράτες επιδίδονται σ' ένα αμείλικτο κυνήγι για διασημότητα και κέρδος. Σε κάθε σημαντικό εργαστήριο του πλανήτη διεξάγεται ένας μαραθώνιος αγώνας για την εξασφάλιση θαυματουργών ελιξίριων. Ο αγώνας αυτός χαρακτηρίζεται από αθέμιτο ανταγωνισμό, απόλυτη μυστικότητα, και εμπιστευτικές συνεργασίες μεταξύ επι-

στημόνων. Για να διατηρήσουν την εικόνα τους ως ανιδιοτελείς και αξιόπιστοι ευεργέτες της ανθρωπότητας, οι τεχνογκουρού προσπαθούν να μας πείσουν ότι λειτουργούν ως «επίλεκτοι καταλύτες και όχι ως απόλυτοι διαχειριστές των βιολογικών διαδικασιών».⁸² Το λάθος όμως του τεchno-προσηλυτισμού είναι το αναμάρτημα ενός ψευτο-διλήμματος: αθεϊστική τεchnοεπιστήμη ή θεοκεντρική πίστη, τεchno-αθανασία ή θνητότητα. Η πικρή αλήθεια είναι ότι οι επιστήμονες ούτε «έχουν εγκλωβίσει τη φύση μέσα σε ένα κουτί» ούτε μπορούν «να την κάνουν να χορέψει»⁸³ στο σκοπό τους.

Από τη δεκαετία του εβδομήντα και μετέπειτα η εμπορευματοποίηση της ζωής και του θανάτου έχει πάρει ανεξέλεγκτες διαστάσεις. Αχαλίνωτη και καλπάζουσα είναι και η δράση των τεchno-ουτοπιστών για την εξάπλωση ενός ολοκληρωτικού επιστημονισμού. Επειδή «οι θεωρίες για την ανθρώπινη φύση έχουν πολιτικές συνέπειες»,⁸⁴ θα είμαστε όλοι μας συνυπεύθυνοι αν με αφροσύνη εκχωρήσουμε την βιολογική και πολιτισμική εξέλιξη των μελλοντικών γενεών στη μονοκρατορία της τεchnοεπιστήμης. Η αντικατάσταση των μη-επιστημονικών συστημάτων σκέψης με μια δυτικού τύπου επιστημονική κοσμοθεωρία και τεchnοπρακτική δεν συνεπάγεται την αυτόματη σωτηρία του ανθρώπου από τα εγκόσμια δεινά. Δεν υπάρχει «κλειδί» για την κατανόηση της ανθρώπινης φύσης. Υπάρχουν όμως πολλά επιστημονικά «σκουπίδια»⁸⁵ από τα οποία πρέπει να απαλλαγούμε. «Έστω κι αν δεν κατανοούμε, έστω κι αν δεν γνωρίζουμε τί πράττεται στο όνομά μας»,⁸⁶ δεν έχουμε την πολυτέλεια να στεκόμαστε αμήχανοι, ανέμελοι και θαμπωμένοι εμπρός στους μάγους του τεchnοπολιτισμού όταν μας παραμυθιάζουν με την υπόσχεση μιας τεchno-Εδέμ και ενός τεchnοκρατούμενου βίου άνευ ημερομηνίας λήξης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 1 Brian Alexander, *Rapture: How Biotech Became the New Religion*, Basic, Νέα Υόρκη 2003, σ. 51.
- 2 Βλ. Merritt Roe Smith, «Technological Determinism in American Culture», στο Merritt Roe Smith Leo Marx (επιμ.), *Does Technology Drive History? The Dilemma of Technological Determinism*, The MIT Press, Καίμπριτζ 1994, σ. 1-35.
- 3 Brian Alexander, *Rapture*, ό.π., σ. 195-96.
- 4 Αυτ., σ. 225.
- 5 Αυτ., σ. 10.
- 6 Kim Stanley Robinson, «Εισαγωγή», στο *Nebula Awards Showcase 2002*, Kim Stanley Robinson (επιμ.), Roc, Νέα Υόρκη 2002, σ. 1-2.
- 7 Αναφ. από Sharona Ben-Tov, *The Artificial Paradise: Science Fiction and American Reality*, The University of Michigan Press, Ανν-Άρμπορ 1995, σ. 4.
- 8 Gregory Stock, *Redesigning Humans: Our Inevitable Genetic Future*, Houghton Mifflin, Βοστόνη 2002, σ. 197.
- 9 Brian Alexander, *Rapture*, ό.π., σ. 27.
- 10 Kaufman-Osborn, Timothy V. *Creatures of Prometheus: Gender and the Politics of Technology*, Rowman & Littlefield, Λάνχαμ Μέριλαντ 1997, σ. 29.
- 11 Daniel Dinello, *Technophobia! Science Fiction Visions of Posthuman Technology*, University of Texas Press, Όστιν 2005, σ. 18.

- 12 Alexandra Wyke, *21st Century Miracle Medicine: RoboSurgery, Wonder Cures, and the Quest for Immortality*, Plenum Trade, Νέα Υόρκη 1997, σ. 24, 46.
- 13 Αναφ. από Cornelia Dean, «Scientists Speak Up on Mix of God and Science», *The New York Times*, 23 Αυγούστου 2005, <www.nytimes.com/2005/08/23/national/23believers.html>.
- 14 Αυτ. Η Cornelia Dean αναφέρει ότι ένα γκάλοπ έδειξε πως λιγότερο από το 10% των κορυφαίων επιστημόνων που είναι μέλη της αμερικανικής Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών παραδέχτηκαν ότι πιστεύουν στο Θεό.
- 15 Αμαλία Νεγρεπόντη, «Η θρησκεία βλάπτει σοβαρά την κοινωνία», *Ta Nea*, 22-23 Οκτωβρίου 2005, σ. 27. Gregory S. Paul, «Cross-National Correlations of Quantifiable Societal Health with Popular Religiosity and Secularism in the Prosperous Democracies», *Journal of Religion and Society*, τομ. 7 (2005), <http://moses.creighton.edu./JRS/2005/2005-11.html>.
- 16 Slavoj Zizek, «Defenders of the Faith», *The New York Times*, 12 Μαρτίου 2006, <http://nytimes.com/2006/03/12/opinion/12zizek.html>.
- 17 Richard Dawkins, *The God Delusion*, Bantam, Νέα Υόρκη 2006.
- 18 Aldous Huxley, *Brave New World*, HarperPerennial, Νέα Υόρκη 1998, σ. 46, 52, 53, 233.
- 19 Αναφ. από Brian Alexander, *Rapture*, ό.π., σ. 254.
- 20 Ben Bova, *Immortality: How Science Is Extending Your Life Span and Changing the World*, Avon Books, Νέα Υόρκη 1998, σ. 191.
- 21 Αναφ. από Brian Alexander, *Rapture*, ό.π., σ. 13.
- 22 Bill McKibben, *Enough: Staying Human in an Engineered Age*, Henry & Holt, Νέα Υόρκη 2003, σ. 48.
- 23 Robin Marantz Henig, «Will We Ever Arrive at the Good Death?», *The New York Times*, 7 Αυγούστου 2005, www.nytimes.com/2005/08/07/magazine/07DYING.GLhtml.
- 24 Αυτ.
- 25 Αναφ. από Brian Alexander, *Rapture*, ό.π., σ. 106.
- 26 Elaine Dewar, *The Second Tree: Stem Cells, Clones, Chimeras, and Quests for Immortality*, Carol & Graf, Νέα Υόρκη 2004, σ. 170, 9.
- 27 Michael G. Zey, «The Superlongevity Revolution: How it will Change our Lives», *The Futurist*, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2005, σ. 17.
- 28 Αναφ. από Brian Alexander, *Rapture*, ό.π., σ. 194.
- 29 Michael G. Zey, «The Superlongevity Revolution», ό.π., σ. 18.
- 30 William Sims Bainbridge, «Cyberimmortality: Science, Religion, and the Battle to Save Our Souls», *The Futurist*, Μάρτιος-Απρίλιος 2006, σ. 26.
- 31 Michael G. Zey, «The Superlongevity Revolution», ό.π., σ. 16.
- 32 Αυτ. σ.16.
- 33 Ben Bova, *Immortality*, ό.π., σελ. xiii, xv, 3, 18, 19.
- 34 R. Michael Perry, *Forever for All: Moral Philosophy, Cryonics and the Scientific Prospects for Immortality*, Universal Publishers, Η.Π.Α. 2000, σ. 1, 19, 13, 23, 11, 5, 7, 2.
- 35 Βλ. Alcor Life Extension Foundation, <http://www.alcor.org>.
- 36 Τίνα Κουλοφάκου, «Θα συντηρούμε το σώμα μας επ' άπειρον», συνέντευξη με τον διάσημο γενετιστή Ομπρέι ντε Γκρέι, Έψιλον αρ. 756, 9 Οκτωβρίου 2005, σελ. 42. Aubrey de Grey, «The War on Aging», *The Scientific Conquest of Death: Essays on Infinite Lifespans*, Immortality Institute, LibrosEnRed, Μπουένος Άιρες 2004, σ. 38.
- 37 Αναφ. από S. Stephen Hall, *Merchants*, ό.π., σ. 8.
- 38 Αναφ. από Alexander ό.π., σ. 3.
- 39 Ronald Bailey, *Liberation Biology: The Scientific and Moral Case for the Biotech Revolution*, Prometheus Books, Άμχερστ 2005, σ. 54.
- 40 Αυτ. σ. 16, 12, 21, 171, 17, 22, 10, 11, 12, 19, 177, 170.
- 41 Αυτ. σ. 23, 223, 242.

- 42 Αυτ. σ. 166, 178, 27 και Ben Bova, *Immortality*, ό.π., σ. 196.
- 43 Ronald Bailey, *Liberation Biology*, ό.π., σ. 23, 246.
- 44 R. Michael Perry, *Forever*, ό.π., σ. 569.
- 45 Ken, Dytchewall, «Ageless Aging: The Next Era of Retirement», *The Futurist*, Ιούλιος-Αυγούστος 2005, σ. 16.
- 46 S. Jay Olshansky και ο. κ., «The Longevity Dividend», *The Scientist* τχ. 20, αρ. 3, σ. 28 <http://www.the-scientist.com/2006/3/1/28/1>.
- 47 Αναφ. από Ray Kurzweil, «Reinventing Humanity: The Future of Machine-Human Intelligence», *The Futurist*, Μάρτιος-Απρίλιος 2006, σ. 40.
- 48 Αυτ. σ. 39.
- 49 Brian Alexander, *Rapture*, ό.π., σελ. 58. Η αγγλική έκδοση είναι: "for what was man but the DNA-programmed, turbo-driven, CD-burning, fully multiplexed of biology."
- 50 Ray Kurzweil, «Reinventing Humanity», ό.π., σ. 40, 42.
- 51 Terry Grossman, «Ray Kurzweil's Plan for Cheating Death», *The Futurist*, Μάρτιος-Απρίλιος 2006, σ. 41.
- 52 Ramez Naam, *More Than Human: Embracing the Promise of Biological Enhancement*, Broadway Books, Νέα Υόρκη 2005, σ. 3, 41.
- 53 Ray Kurzweil, «Reinventing Humanity», ό.π., σ. 43.
- 54 Αναφ. από James Gorman, «High-Tech Daydreamers Investing in Immortality», *The New York Times*, 1 Νοεμβρίου 2003, <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9803E2DB1230F932A>.
- 55 Bill McKibben, *Enough*, ό.π., σ. 88.
- 56 Ray Kurzweil, «Reinventing Humanity», ό.π., σ. 43.
- 57 Αυτ. σ. 44.
- 58 Αυτ. σ. 44.
- 59 William Sims Bainbridge, «Cyberimmortality», ό.π., σ. 25.
- 60 R. Michael Perry, *Forever*, ό.π., σ. 24.
- 61 Αυτ. σ. 23-24.
- 62 Jean-Francois Lyotard *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*, μτφρ. Geoff Bennington και Brian Massumi, University of Minnesota Press, Μινεάπολις 2002, σ. 55.
- 63 William Sims Bainbridge, «Cyberimmortality», ό.π., σ. 28.
- 64 Αυτ. σ. 26.
- 65 Alison Motluk, «Particles of faith», *New Scientist*, 28 Ιανουαρίου 2006, σ. 34-36.
- 66 William Sims Bainbridge, «Cyberimmortality», ό.π., σ. 29.
- 67 Ben Bova, *Immortality*, ό.π., σ. 187, 198.
- 68 R. Michael Perry, *Forever*, ό.π., σ. 15.
- 69 Αυτ. σ. 16.
- 70 Ingeborg Boyens, *Unnatural Harvest*, Doubleday Canada Limited, Τορόντο 1999, σ. 23.
- 71 Daniel Dinello, *Technophobia*, ό.π., σ. 18.
- 72 Ray Kurzweil, *The Singularity is Near: When Humans Transcend Biology*, Viking, Νέα Υόρκη 2005, σ. 487.
- 73 Αλμπέρ Ζακάρ, *Παγίδες και απειλές της επιστήμης*, μτφρ. Γιώργος Ζαχαριουδάκης, Δρομέας, Αθήνα 1999, σ. 30, 106.
- 74 R. Michael Perry, *Forever*, ό.π., σ. 16.
- 75 Ben Bova, *Immortality*, ό.π., σ. 222-23, 198.
- 76 Αναφ. από Stephen S. Hall, *Merchants*, ό.π., σ. 4, 9, 10.
- 77 Ιωάννα Σουφλήρη, «Πως θα γεράσουμε μένοντας νέοι», συνέντευξη με τον Τσέρι Σέι, *Το Βήμα*, 11 Φεβρουαρίου 2001, σ. Α67.
- 78 Jean-Francois Lyotard, *The Postmodern Condition*, ό.π., σ. 7, 44.
- 79 Dorothy Nelkin και M. Susan Lindee, *The DNA Mystique: The Gene as a Cultural Icon*, W. H. Freeman, Νέα Υόρκη 1995, σ. 11.
- 80 Αναφ. από Alexandra Wyke, *21st Century Medicine*, ό.π., σ. 287.
- 81 Elaine Dewar, *The Second Tree*, ό.π., σ. 44, 30, 192.
- 82 John Smart, «Technology and Human Enhancement», *The Futurist*, Μάρτιος-Απρίλιος 2006, σ. 46.
- 83 Elaine Dewar, *The Second Tree*, ό.π., σ. 340.
- 84 John Dupre, *Human Nature and the Limits of Science*, Oxford University Press, Νέα Υόρκη 2001, σ. 86.
- 85 Αυτ. σ. 184.
- 86 Elaine Dewar, *The Second Tree*, ό.π., σ. 17.

Η ΑΥΓΗ

ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ